

(N24)

24

~~Żezyły nauczycielskie.~~

I.

Wstępne

Co to jest filozofia?

Filozofia nie jest nauką jedną, lecz nazwą zbiorową kilku nauk. Które zaś nauki należą do filozoficznych, o tem panują po części poglądy zgodne, po części niezgodne. Musi jednak istnieć jakieś kryterium, według którego należy rozstrzygać, które nauki zaliczać do filozoficznych, a które nie. Dziś toczy się spór między dwoma głównie takimi kryteriami. Jedno z nich liczy się bardziej z historycznym rozwojem Oba mają za sobą pewne częściowe dane. Jedno podaje za istotną cechę nauk filozoficznych ich t. zw. ogólność, drugie cechę tę widzi w ^ointrospekcyjnych -ostatecznie- podstawach wszelkiej nauki filozoficznej. Zakres i ~~wzajemne~~ wzajemne ustosunkowanie nauk filozoficznych przedstawia się odmiennie według jednego i drugiego kryterium. Jedno z nich liczy się bardziej z stanem rzeczy historycznie ustalonym, drugie bardziej zdaje się ~~wskazywać~~ wskazywać na kierunek, w którym przyszy^o pójdzie rozwój. Dziś stwierdzić należy stan przejściowy i jemu przypisać chwiejność i trudność w określaniu pojęcia filozofii.

w określaniu pojęcia filozofii.

stwierdzić należy stan przejściowy i tymi przykładami chrześcijaństwa i hinduizmu
nie jest się jak wskazywać na kierunek, w którym przynajmniej dotychczas powoły. Dział

liczy - nie prowadzi z samym rozumem historycznym, empiry prowadzi

przedstawia się odcienie według tegoż i empiry kryterium. Jedno z nich

ki filozoficznych. Zakres i XXIX wzmianka ustanowienie nauk filozoficznych

nie cechy to widać w interdyscyplinarnych - dotychczas wzbudził mu-

jedno posiada za istotną cechę nauk filozoficznych ich i. w. ogólnosć, em-

nie prowadzi z historycznym rozumem. Dla wielu na sobie pewne egzotyczne dane.

ona kryteria o to się spierała.

toż są spór między dwoma rodzajami kryteriami. Jedno z nich liczy

metodyczne, logiczne, epistemologiczne, do filozoficznych, a które nie. Dział

też rozumy, które nauki zawierają

egzoty niezgodne. Jace historyczna, naukami filozoficznymi są niewątpliwie

Ważnym jednak jest, jakiego kryterium, według którego na-

zas nauki należą do filozoficznych, a ten punkt po egzoty poglądy wyobra, po

co to jest filozofia?

I.

~~Ważnym jednak jest, jakiego kryterium, według którego na-~~

filozofia nie jest nauka jedyną, lecz nauka różnorodną kilku nauk. Które

II.

Ogólny pogląd na metodę badań naukowych.

Chodzi o kwestyę, czy wszystkie nauki posługują się w gruncie rzeczy jedną i tą samą metodą, jak ^{dawniej twierdzili} ~~twierdzą~~ zarówno skrajni aprioryści, ^{a dziś} ~~jak też~~ ~~skrajni~~ empiryści, ~~na wzajem się zwalczając~~, czy też należy odróżnić kilka zasadniczo odmiennych metod badania. Ponieważ skrajny aprioryzm należy dzisiaj do przeszłości, przeto pozostaje pytanie, czy wszystkie nauki ^{opie-} ~~opera-~~ją się na doświadczeniu. Pytanie to ma znaczenie dwojakie: Albo chodzi o to, skąd nauka czerpie swe wiadomości, czyli, jaką drogą do nich dochodzi, albo też o to, jaką drogą nauka swe ^{sady} ~~twierdzenia~~ uzasadnia. Otóż uzasadnianie twierdzeń czasem odwołuje się do doświadczenia, czasem zupełnie je pomija i odbywa się w sposób od doświadczenia niezależny. O ile więc chodzi o metodę uzasadniania twierdzeń naukowych, istnieją też nauki nie-empiryczne. O ile zaś chodzi o źródło, ~~z~~ ^z których nauki twierdzenia swe czerpią, zauważyć należy, że zarówno nauki empiryczne ~~niekiedy~~ ~~zjawiają~~ ~~nowe~~ ~~odkrycia~~ ~~zawdzię-~~ ~~czają~~ ~~dedukcyjnemu~~ ~~rozwojowi~~, jak też ~~na~~ ~~odwzrót~~ nauki em ^{jak też} ~~jak też~~ nieempiryczne wiadomości swe czerpią bądź z doświadczenia bądź z rozumowania, tak iż pod tym względem zasadniczej między nimi różnicy niema.

Opisany był na metodę badania naukowych.

Chodzi o kwestję, czy wszystkie daneki posiadają się w grupach...

Popęd do wiedzy i chęć poznania. Wpółem jest do odjęciom i
 gładzi i dnozi stuzij stymulacjom i jmi. Trzeba znać stogernie, i włożem
 in rze, na którego nie zależy która oddzielnos, aby między na nie
 oddzielnosci. "Tantem possumus, quantum scimus". Ale nie
~~tylko wiedzą, ale i w praktyce~~ Ale w praktyce jest z potnety i jmiowy
 popęd wiedzy, Ten samemu w rozkładaniu, i daje się w to wnie
 i tu bnie, bezprawnie i jmi. Wtedy w inoimie i wnie
 i w praktyce w jmi potnety i jmi daki wnie, nig to bezprawnie
 potnety. Udział w jmi i w jmi i w inoimie i wnie w praktyce
 owem; i jmi, które przez praktykę wnie potnety w jmiowy
 inoimie i jmiowy. Wtedy w jmiowy, i jmiowy
 inoimie i jmiowy, i jmiowy i jmiowy. Ni i jmiowy i jmiowy
 wnie. Ni i jmiowy i jmiowy i jmiowy i jmiowy (jmiowy
 i jmiowy, jmiowy i jmiowy) 2, jmiowy i jmiowy 3, jmiowy
 (2 i 3 wnie i jmiowy i jmiowy i jmiowy)

III.

Psychologia myślenia a Logika.

~~/: Problemat psychologizmu w logice :/~~

Logikę określa się często jako naukę o prawidłowym myśleniu, skąd prosty wniosek, że logika zajmuje się myśleniem, przynajmniej pewnym jego rodzajem, t.j. prawidłowym. A skoro tak jest, dalszy zdaje się wynikać wniosek, że logika jest właściwie częścią psychologii, nauki, badającej zjawiska psychiczne, do których należy też myślenie. Wynikałoby stąd dalej, że logika posługuje się w swych badaniach temi samemi metodami co psychologia, itd. Taki jednak pogląd na logikę, znany jako psychologizm, nie jest słuszny.

~~Logika bowiem posiada zupełnie odrębny swój przedmiot badania, którym nie jest ona.~~ Po pierwszobowiem przedmiotem logiki nie jest myślenie, choćby

tylko prawidłowe; ~~Logikę~~ przedmiotem jej są pewne wytwory myślenia, mianowicie sądy. Po drugie zaś logika ~~nie~~ posiada wszelkie cechy nauki apriorycznej, gdy tymczasem psychologia jest nauką empiryczną.

Psychologizm nie da się tedy utrzymać; łatwo jednak zrozumieć jego powstanie gdyż się zważy na genezę logiki jako nauki i na praktyczny charakter, który ~~nauka~~ Logiki. Logika jako przedmiot wykładu szkolnego po dziś dzień po-

siada. - Należyte rozpatrzenie stosunku logiki do psychologii rzuca ^{ci} ciekawe światło także na stosunek etyki i estetyki do psychologii.

~~Psychologia myślenia a logika.~~
~~Przebieg psychologiczny a logika.~~

Logikę określa się często jako naukę o prawidłowym myśleniu, jako prosty wniosek, że logika zajmuje się myśleniem, przywołując pewnym tego rodzaju J. J. prawidłom. A skoro tak jest, całkiem jasno się wyraża wniosek, że logika jest właściwie częścią psychologii, nauki, badającej właściwą psychone, do której należy też myślenie. Wynikający z tego jest, że logika powstaje nie w mych warunkach temi samymi metodami co psychologia, jest. Takie jednak poglądy na logikę, znany jako psychologizm, nie jest słuszny.

~~Logika nauką posiada zupełnie odrębną swą przedmiot badania, niż jest nie jest.~~ Po stwierdzeniu przedmiotem logiki nie jest myślenie, choć tylko prawidłowe; ~~tych wyjątków wyjątków~~ przedmiotem jej są pewne wy- twory myślenia, mianowicie sądy. Po drugie zaś logika a posiada wszelkie ce- chy nauki empirycznej, gdy tymczasem psychologia jest nauką empiryczną.

Psychologizm nie da się tedy uzasadnić; ~~patwo~~ jednak zrozumieć tego postawie- gony się wazy na rozumie logiki jako nauki i na praktyczny charakter, któ- ry ~~ma~~ logika jako przedmiot wykładu szkolnego po dziś dzień po-

siada. - Kształcie rozumowanie stosunkiem logiki do psychologii i innych dziedzin
szkolno także na stosunek ewolucji testy do psychologii

IV.

Myśl i mowa.

Mowa ~~szły~~ wyrażamy stały ^{i funkcje} psychiczne, przede wszystkim myśli. Jest mowa systemem znaków, posiadających ^{za} olbrzymią wyższość nad innymi znakami, służących temu samemu ^u celowi. Stosunek zachodzący między myśleniem a mówieniem nastęrcza wiele zagadnień i dał początek różnym teoryom. Wiele światła na ten stosunek rzuca badanie genezy mowy i sposobu, w jaki dziecko uczy się mówić. Wedy to tworzą się między myślami a ich słownymi znakami tak ściśle skojarzenia, iż myślenie ^{później} ~~potem~~ już nigdy nie odbywa się bez mniej lub więcej jasnego uświadomienia ^{si dzie} ~~odpowiednich~~ znaków. ^{Sklada się na to i t. p. Kobiomok} ~~Fakt ten nadto pochodzi stąd, że dokonywać się może tylko~~ bardziej rozwinięta myślenie ~~potrzebuje~~ przy pomocy mowy., choć by cichej, wewnętrznej. W dalszym ciągu mowa nawet przyczynia się do ^{niezmiernie} ~~otrzy~~ ^{wego} uproszczania pracy myślowej ⁿ ~~nam~~ ^{umożliwiająca} ~~tw. zw. t. w.~~ myślenie symboliczne. -Obok ~~niezbędnej~~ pomocy stwarza jednak mowa ~~zła~~ ^{imprezjom} myśleniu pewne ~~szkody~~, wynikające stąd, ^{ie} system znaków, tworzący mowę, nie jest doskonałym, oraz ^{stąd} ~~że ten system znaków służy nie tylko wyrażaniu myśli,~~ uczuciowe. ^{Nadto} ~~możność myślenia symbolicznego~~ ^{lecz także stanów emocjonalno-wolicyonalnych.} prowadzi często do takiego myślenia symbolicznego, ^{pod które} ~~któremu~~ nie potrafimy podłożyć myślenia rzeczywistego. Te ujemne strony nie zmieniają jednak faktu, że bez pomocy mowy rozwój umysłowy ludzkości byłby niemożliwy.

Wasi i moi.

Wasi i moi. Wasi i moi. Wasi i moi.

Logos, Edarue

(Nierozumianie)

Ala, Wymyślanie

Parallely

Wymyślanie

Max

Odwrócenie

Wymyślanie

Waga

Wymyślanie

V.

Od czego zależy siła uczuć ?

Nie wszyskrkie procesy psychiczne, którym przypisujemy w mowie potocznej "siłę", posiadają istotnie intensywność. Posiadają ją jednak niewątpliwie uczucia. Mierzyć ich siły nie możemy, ~~choć~~ możemy natomiast bardzo dobrze w pewnych przy-
~~możemy natomiast bardzo dobrze w pewnych przy-
mniej warunkach w sposób porównawczy oceniać intensywność uczuć. Zachodzi te-
dy pytanie, od czego ta intensywność zależy, oraz jakie panuje prawidłowość
Wszystkie warunki intensywności sprowadzić można do trzech ^a ~~Pierwszy~~ ^{kategorii:} ~~po~~
Pierwsza dotyczy zależności ρ intensywności uczuć od tego co ~~jest~~ uważać mo-
żna za przedmiot lub t. zw. podstawę uczucia. Druga obejmuje wypadki, w któ-
~~rych~~ warunki, składające się na t. zw. dyspozycję psycho-fizyczną czyli
na t. zw. przy uczuciach usposobienie. Trzecia dotyczy stanu świadomości w
chwili zjawienia się uczucia. W niektórych wypadkach zależność intensywności
uczucia od ~~jednego~~ warunków da się wyrazić w mniej lub więcej ustalonych prawach,
którym próbowano nawet nadać wyraz matematyczny. Znajomość tych praw zale-
żności jest niezmiernie ważną dla pedagogów; ~~posługują się~~ ^{posługują się} ~~przypadki~~ ^{przypadki} ich
zasosowania znajdujemy jednak na każdym kroku także w twórczości artystycznej
w ^f życiu publicznem i towarzyskiem itd.~~

On czego zależy siza bezno 3

nie wszystkie procesy psychiczne, którym przypisujemy w sobie potoczny "sitz"
 posiadają istotnie intencyjność. Posiadają je jednak niewątpliwie bezno 3
~~które ich siza nie możemy, możemy natomiast określić dopiero w pewnych przypadkach~~
 mieć w nich w postaci porównawczy oceniam intencyjność bezno 3. Zachodzi te-
 dy pytanie, od czego ta intencyjność zależy, oraz jakie warunki jej istnienia
 wszystkie warunki intencyjności spróbujmy sformułować. Można do trzech głównych procesów
 przynależą procesy zależność i intencyjności bezno 3. Jest to
 zaś za przedmiot III t. zw. postać bezno 3. Druga jest to wyznaczenie, a któ-
 ry — warunki, składające się na t. zw. dyspozycję psycho-fizyczną czyli
 na t. zw. przy oznaczeniu odpowiednio. Trzecia dotyczy stanu świadomości w
 chwili zjawienia się bezno 3. W niektórych wypadkach zależność intencyjności
 bezno 3 od jej warunków da się wyrazić w następujących warunkach
 którym przodane ma być wyraz matematyczny. Zależność tych grup zale-
 żności jest niemiernie ważna dla psychologii; bezno 3 siza — ~~które ich~~
 zasobowania znajdują się jednak na każdym kroku także w intencyjności przynależ-
 " siza psychologiem i konkretnym t. zw.

VI.

Rzuty oka na filozofię wieku XIX.

Filozofię wieku XIX. charakteryzuje przede wszystkim ²monizm i ewolucjonizm. ~~poza oficjalną nauką kościoła chrześcijańskiego~~
~~Dualizm~~ liczy tylko niewielu przedstawicieli, nie wywierających wybitniejszego wpływu. Monizm zaś objawia się w wieku XIX. w zakresie bardziej ograniczonym w ~~formie~~ - formie materialistycznej, w zakresie znacznie szerszym w formie spirytualistycznej i w formie, nadanej monizmowi przez Spinozę. Monizm wieku XIX, jest zarazem ewolucyjnym. Ewolucya bywa jednak w pierwszej połowie wieku ~~pojmowana przeważnie~~ ^{pojmowana przeważnie} ~~pojmowana dialektycznie~~ ^{więcej idealistycznie}, dialektycznie, w drugiej zaś na sposób empiryczny i przyrodniczy, więc naturalistyczny. Przeciw wszelkim usiłowaniom stworzenia poglądu na świat zwracają się pozytywizm i neokrytycyzm; podobna tendencya dała początek ~~immanentyzmowi i~~ ^{immanentyzmowi i} empiryokrytycyzmowi. ~~Stąd metafizyczne~~ ^{Stąd metafizyczne} konstrukcje zaczynają szukać jak naszerzego ~~oparcia empirycznego albo też~~ ^{oparcia empirycznego albo też} ~~życzenia na sobie~~ ^{oparcia} dążeń metafizycznych i antimetafizycznych.
zrzekają się pretensyi do charakteru ścisłe naukowego. Rozwijają się natomiast ^{inne} ~~to~~ gałęzie filozofii, przede wszystkim ^{logika} ~~logika~~ i psychologia. Na polu etyki zaznacza się bardzo silnie przeciwieństwo między kolektywizmem czyli uniwersalizmem a indywidualizmem, przeciwieństwo, pokrewne przeciwieństwu między idealizmem i naturalizmem. Z końcem wieku pojawiają się wyraźne dążenia ku pogodzeniu tych przeciwieństw.

